

Helse- og omsorgsdepartementet

Vår referanse
19-89-3

Dato
30. mars 2020

Høringssvar fra Den norske tannlegeforening om rusreformutvalgets innstilling NOU 2019:26 - Fra straff til hjelp.

Den norske tannlegeforening (NTF) takker for muligheten til å avgi høringssvar på NOU 2019:26 Rusreform fra straff til hjelp.

Foranledningen til at utvalget ble satt ned er regjeringens ønske om en rusreform for «for å sikre et bedre tilbud til personer med rusproblemer og avhengighet, der ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk overføres fra justissektoren til helsetjenesten».

NTF tar i dette høringssvaret ikke stilling til hovedspørsmålene, men vi vil gjerne benytte anledningen til å påpeke betydningen av et tannhelsetilbud til disse menneskene. Dette er gitt svært liten oppmerksomhet i NOUen.

Betydningen av god oral helse

Orale helse påvirker fysisk og psykisk helse og motsatt. Problemer knyttet til den orale helsen kan føre til store smerter og vanskeligheter med å ta til seg næring. Det kan også føre til at det er meget krevende å ha et sosialt liv og å mestre for eksempel en normal jobbsituasjon. Personer med rusproblemer og avhengighet har ofte orale helseutfordringer og det er svært viktig at dette også avhjelpes for at personer med rusproblemer og avhengighet skal klare å få et velfungerende liv.

Den offentlige tannhelsetjenestens ansvar

Den offentlige tannhelsetjenestens (DOTs) tilbud til denne gruppen er omtalt i kapittel 5.8 på side 105 i NOUen.

«Etter tannhelsetjenesteloven*123 har fylkeskommunen ansvar for den offentlige tannhelsetjenesten. Den offentlige tannhelsetjenesten omfatter tannhelsetjeneste som utføres på ulike persongrupper med rett til tannhelsehjelp etter tannhelsetjenesteloven § 2-1. Personer med rusproblemer har rett til samme tannhelsehjelp som den øvrige befolkningen frem til året de fyller 20 år. Gruppene som har rett til nødvendig tannhelsehjelp i den offentlige tannhelsetjenesten, er opplistet i tannhelsetjenesteloven § 1-3. Gjennom budsjettvedtak har Stortinget bevilget midler til tannhelsehjelp også for andre grupper, blant annet til personer med rusproblemer, men Stortingets bevilgning gir i seg selv ikke en rett til slik hjelp. Fylkeskommunen kan imidlertid fatte egne vedtak der pasienter med rusproblematikk kan gis rett til tannhelsehjelp som prioritert gruppe, jf. tannhelsetjenesteloven § 1-3 bokstav e.

Regjeringen har lagt frem forslag om lovfesting av det kommunale ansvaret for å tilby tannhelsetjenester til personer med rusavhengighet og innsatte i fengsler og viser til at «dette er hovedsakelig en kodifisering av gjeldende rett». *124

Som det påpekes i fotnote 124 vedtok Stortinget i 2017 et utsettelsesvedtak, jf. Innst. 378 L (2016–2017) vedtak bokstav B, romertall II og IV, der ingen av vedtakene på tannhelseområdet trer i kraft før prøveordning med kommunalt ansvar er iverksatt og evaluert og regjeringen har kommet tilbake med ny sak til Stortinget.

Tannlegeforeningen mener den offentlige tannhelsetjenesten bør forbli fylkeskommunal. Vi vil ikke gå nærmere inn på vår argumentasjon for dette i denne sammenheng, men det er likevel svært viktig for oss å påpeke nødvendigheten av at det legges til rette for godt samarbeid og koordinering på tvers av forvaltningsnivåer for at tannhelsetilbudet for personer med rusproblemer og avhengighet skal fungere og gi gruppen det tilbudet den har lovfestet rett på.

DOT har ansvar for tannhelsetilbudet til barn og ungdom opp til 18 år, det gjelder også som det beskrives, ved rusavhengighet (reduisert betaling for 19- og 20åringer). Pasienter med ruslidelser kan også ha rett til nødvendig tannhelsehjelp som pasienter i gruppe C, hvis de faller innenfor disse kriteriene (eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie).

I tillegg har rusavhengige rett til nødvendig tannhelsehjelp fra den offentlige tannhelsetjenesten dersom de:

- Er under legemiddelasistert rehabilitering (LAR)
- Mottar tjenester som nevnt i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6, bokstav b og § 3-6 nr. 1 og 2.

Pasienter som er under legemiddelasistert rehabilitering (LAR) har rett til nødvendig tannhelsehjelp fra den offentlige tannhelsetjenesten. Nødvendig tannhelsehjelp skal gis gratis når den rusavhengige har vært, eller er ment å skulle være i LAR i tre måneder sammenhengende.

Rusavhengige som mottar nærmere bestemte tjenester fra kommunen etter helse- og omsorgstjenesteloven har rett til nødvendig tannhelsehjelp fra den offentlige tannhelsetjenesten. Dette gjelder følgende tjenester:

- Personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt

- Pårørendestøtte, i form av avlastningstiltak

Når det gjelder pårørendestøtte, vil det være den rusavhengiges pårørende som mottar tjenester, for eksempel i form av avlastning, på grunn av deres tyngende omsorgsoppgaver overfor den rusavhengige.

For å få rett til gratis tannhelsetjenester, må vilkårene som er oppstilt for gruppe C-pasienter i forskrift om vederlag for tannhelsetjenester i den offentlige tannhelsetjenesten følges. Dette betyr at tannbehandlingen skal gis gratis når den rusavhengige har mottatt, eller det er meningen at tjenestene skal gis, minst én gang i uken i tre måneder eller mer.

Behandlingen som den offentlige tannhelsetjenesten gir, skal sikre at pasientene oppnår akseptabel oral helse. Dette innebærer at brukeren ikke har smerter, ubehag eller alvorlige lidelser i munnhulen, at brukeren har tilfredsstillende tyggefunksjon, og at brukeren kan kommunisere og ha sosial omgang uten problemer som skyldes tennene. Tannhelsepersonalet må alltid vurdere i det enkelte tilfellet hva som er nødvendig og forsvarlig tannbehandling for den enkelte pasient, og tilpasse behandlingen deretter.

Utfordringer for personer med rusproblemer og avhengighet

Tilbudet fra DOT er viktig, men det er svært mange med rusproblemer og avhengighet som faller utenfor disse gruppene. De har ikke noe tilrettelagt tilbud og må betale for sin egen tannbehandling som alle andre voksne i Norge. Vi ser ofte at disse menneskene ikke prioriterer tannbehandling, enten fordi de ikke har penger eller fordi det rett og slett er for krevende å ta ansvar for sin egen orale helse. Vi opplever også at det er et problem at ordningene for denne gruppen opphører hvis de kommer seg ut av institusjon eller ut av LAR-systemet. De får altså ikke støtte til oral rehabilitering hvis de kommer seg ut av rusavhengigheten. Dette er en svakhet ved dagens system. Disse menneskene burde få stønad, for eksempel gjennom folketrygdens stønadsordning, til oral rehabilitering. Dette ville styrke sjansene for at disse raskere vil komme tilbake i samfunnet.

Rådgivende enheter for narkotikasaker

Utvalget foreslår en modell med rådgivende enheter for narkotikasaker, som innebærer en integrert modell forankret i de ordinære helse- og velferdstjenestene, med hovedansvaret lagt til det kommunale forvaltningsnivået. Enhetens primære funksjon vil være å gi råd og informasjon til personer som ilegges møteplikt for enheten på bakgrunn av avdekket bruk, innhav eller erverv av narkotika til egen bruk, samt å kartlegge behov for tjenester etter samtykke og å videreformidle disse personene til adekvate tjenestetilbud.

Odontologisk kompetanse er ikke nevnt i forslaget over hvilken kompetanse disse enhetene skal inneha:

«Utvalget mener det er nødvendig med en flerfaglig tilnærming for å kunne gi tilstrekkelig rådgivning og for å foreta en helhetlig og forsvarlig vurdering av behov hos personer med rusproblematikk. Utvalget foreslår derfor at rådgivningsenheten skal ha tilgang på både helsefaglig, herunder medisinskfaglig, psykologfaglig og sosialfaglig, så vel som erfaringsbasert kompetanse.» (s.332)

NTF er av den klare oppfatning at de rådgivende enhetene bør ha tilgang også på odontologisk kompetanse. Det vil være helt avgjørende med et godt samarbeid på tvers av forvaltningsnivå og tjenester for disse menneskene.

Med vennlig hilsen
Den norske tannlegeforening

Camilla Hansen Steinum
President

Øyvind Berdal
Rådgiver - politisk kommunikasjon

Dokumentet er elektronisk signert av Camilla Hansen Steinum den 30.03.2020.